

CRNA GORA
SKUPŠTINA

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-

Podgorica, 28. novembar 2018. godine

INFORMACIJA

O UČEŠĆU PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE DR HALILA DUKOVIĆA NA KONFERENCIJI “IZVRŠENJE PRESUDA EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA U ODNOSU NA CRNU GORU”, održanoj u Podgorici 23. novembra 2018. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković učestvovao je na konferenciji “Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru”, koju je organizovao Vrhovni sud Crne Gore u saradnji sa AIRE Centrom iz Londona. Konferencija je održana u Podgorici, 23. novembra 2018. godine.

Konferenciji je prisustvovao i predsjednik Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu Željko Aprcović.

Na konferenciji je predstavljena “Analiza presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru” koja je urađena u okviru saradnje Vrhovnog suda Crne Gore, Kancelarije zastupnice Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava i AIRE Centra.

Učesnicima konferencije su se obratili: Vesna Medenica, predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore, Zoran Pažin, potpredsjednik Vlade Crne Gore za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku i ministar pravde, Gavin Vesej, zamjenik britanske ambasadorke u Crnoj Gori i Biljana Braithwaite, programska menadžerka AIRE Centra za Zapadni Balkan.

Predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore je istakla da su nadležne institucije tokom ove godine uspješno realizovale značajne aktivnosti u cilju jačanja implementacije standarda utvrđenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u nacionalnoj sudskoj praksi. Naglasila je da Vrhovni sud Crne Gore stoji na braniku zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. Podsjetila je da je u februaru ove godine predstavljen Izvještaj o primjeni Konvencije u praksi Vrhovnog suda Crne Gore nakon čega su pristupili izradi Analize o izvršenju presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru. Presude Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru su izvor prava, a stavovi izraženi u njima imaju neposrednu primjenu na nacionalnom nivou. Saopštila je da Analiza ima za cilj da objedini sudsku praksu Evropskog suda u pogledu presuda donijetih u odnosu na Crnu Goru, da se ukaže na uočene nedostatke i prikaže njihov uticaj na domaću sudsku praksu. Imajući u vidu da je razumijevanje principa garantovanih Konvencijom poseban izazov za praktičare, Analiza predstavlja priručnik koji će doprinijeti daljem sprovođenju obuke sudija i unapređenju ujednačavanja sudske prakse u Crnoj Gori. Posebno je ukazala da su postupak izvršenja presuda Evropskog suda za ljudska prava prepoznali kao izazov, zbog čega je naročita pažnja posvećena ovoj oblasti. Zaključcima i preporukama Analize daje se puni doprinos daljem unapređenju zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda i sprečavanju kršenja preuzetih međunarodno-pravnih obaveza.

Predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore je ukazala na posvećenost Vrhovnog suda jedinstvenom sistemu zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda koja čine temelj vladavine prava, navodeći da je u tom temelju dio našeg istorijskog nasleđa, koje ćemo učvrstiti daljim pravosudnim koracima u cilju njihovog zajedničkog shvatanja i bezuslovnog poštovanja. Izrazila je uvjerenje da će se saradnja između Vrhovnog suda Crne Gore, AIRE Centra iz Londona i britanske ambasade koja je formalizovana potpisivanjem Memoranduma razvijati i u budućnosti. Zaključila je da izazovi u primjeni standarda evropskog prava postoje, ali postoji i naša snažna volja za njihovom potpunom primjenom, tako da nema nijednog razloga da se u tome ne uspije.

Potpredsjednik Vlade Crne Gore za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku i ministar pravde Zoran Pažin je ukazao da je široko zasnovan konsenzus u crnogorskom društvu o potrebi prihvatanja poštovanja ljudskih prava i sloboda neophodan uslov za evropsku perspektivu Crne Gore. Vrijednosti Savjeta Evrope koje su zapisane u preambuli Statuta Savjeta Evrope - istinska demokratija,

Ljudska prava i vladavina prava su izraz zajedničkog evropskog identiteta 47 država članica Savjeta Evrope. Pravno ruho evropskom identitetu daje praksa Evropskog suda za ljudska prava koji je „savjest“ Evrope ujedinjene u različitostima, jer praksa Evropskog suda za ljudska prava predstavlja evropski pravni poredak. Naglasio je da pravo na pojedinačnu predstavku, utvrđeno članom 34 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda predstavlja jednu vrstu revolucionarne izmjene međunarodnih odnosa i međunarodnog prava, jer građanin pojedinac postaje subjekt međunarodnog prava. I ne samo da je građanin pojedinac subjekt međunarodnog prava, nego je u procesnom smislu pred Evropskim sudom za ljudska prava ravnopravan sa najbogatijim državama i najsnažnijim vladama. Saopštio je da je proteklo devet i po godina od donošenja prve presude u odnosu na Crnu Goru, a do kraja 2017. godine donešeno ih je 36, tako da imamo pravu riznicu pravnog znanja koje kao svetionik usmjerava naš pravni poredak.

Naglasio je da nijedna od presuda kojima je utvrđena povreda nekog ljudskog prava ili slobode nije protiv Crne Gore, već u korist, jer nam pomaže da spoznajući sopstvene slabosti našeg pravnog sistema, iste uklanjamo i razvijamo pravni sistem u korist građana. Zaključio je da Analiza pokazuje četiri pravca na kojima treba insistirati u budućem razvoju pravnog poretka. Pokazala je da je koncept pojmovnog značenja prakse Evropskog suda za ljudska prava različit od nacionalnog prava, kao i to da države mogu odgovarati pred Evropskim sudom za ljudska prava ne samo zbog toga što su organi javne vlasti nešto uradili, već i zbog onog što nijesu uradili, a bili su dužni, što je posebno važno kod apsolutnih prava, kao što su pravo na život i prava koja proizilaze iz zabrane mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Treće se tiče sprovođenja pravde u djelo, jer mi imamo dobar pravni okvir, ali problem predstavlja implementacija. Najznačajniji ugao gledanja na ovu Analizu jeste u odnosu na kategoriju ljudskih prava i sloboda koja su uslovljena u značajnoj mjeri, što je i najzahtjevnije područje, jer je uspostavljanje balansa između različitih prava izazov. Smatra da je to i najveći izazov za budućnost u unapređenju našeg pravnog poretka, jer treba sprovoditi test opravdanosti koji u praksi sprovodi Evropski sud za ljudska prava. Potpredsjednik Vlade Pažin je zaključio da je „Analiza presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru“ pravna riznica i pouzdan oslonac da možemo sa punom vjerom da se okrenemo budućnosti.

Gavin Vesej, zamjenik britanske ambasadorke u Crnoj Gori je ocijenio da je Projekat koji realizuju Vrhovni sud i AIRE Centar iz Londona, uz podršku britanske ambasade, doprinio unapređenju primjene standarda ljudskih prava u Crnoj Gori, što je prepoznato i u Izvještaju Evropske komisije. Vjeruje da će se takve aktivnosti nastaviti, čemu će doprinijeti i juče potpisani Memorandum o saradnji, ali i povećana sredstva Ujedinjenog kraljevstva namijenjena za podršku crnogorskim nadležnim institucijama u njihovim programskim aktivnostima i resursima.

Biljana Braithwaite, programska menadžerka AIRE Centra za Zapadni Balkan je saopštila da je u sveobuhvatnoj Analizi dat osvrt na presude Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru do kraja 2017. godine, razmatrene su individualne i generalne mjere koje su institucije Crne Gore preduzele nakon donošenja presuda i sadržane preporuke koje identifikuju dalje korake u cilju njihove implementacije. Naglasila je da je unapređenje primjene Konvencije na nacionalnom nivou u interesu svih - u interesu građana koji žele blagovremenu zaštitu njihovih prava koja su im povrijeđena, u interesu država koje izbjegavaju stvaranje loše slike o zaštiti ljudskih prava i troškova kojima su izložene kada izgube spor na Sudu u Strazburu i u interesu samog Evropskog suda za ljudska prava koji se suočava sa velikim brojem neriješenih predmeta kojih bi bilo manje da je primjena njegovih presuda u državama bolja. Cilj je da prava garantovana Konvencijom budu praktična i djelotvorna, a ne teoretska.

O izvršenju presuda Evropskog suda za ljudska prava i uporednoj praksi govorila je Ana Vilfan Vospernik, pravna savjetnica u Registru Evropskog suda za ljudska prava. Ukazala je na član 46 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kojim je propisana obaveznost izvršenja presuda. Ako Sud utvrdi da je došlo do kršenja odredbi Konvencije, može se dobiti pravično zadovoljenje, a Sud može tražiti da se preduzmu određene individualne mjere ili opšte mjere (promjene u zakonodavstvu ili u sudskoj praksi) koje su neophodne kako bi država ispunila obaveze koje proizilaze iz presude. Izvršenje presude nije u nadležnosti Suda, već Komiteta ministara Savjeta Evrope koji nadgleda izvršenje presude i isplatu nadoknade. Od vlade države članice na koju se presuda odnosi Komitet ministara zahtijeva izvještavanje o mjerama koje se preduzimaju u cilju sprovođenja presuda Suda u vezi sa isplatom pravične naknade, primjenom individualnih mjera i primjenom mjera opšteg karaktera. Nijedan od predmeta koji se odnose na Crnu Goru nije klasifikovan u intenziviranu grupu nadzora, već su svi u standardnoj grupi praćenja, s tim što postoje tri složena predmeta.

U okviru prve panel diskusije učesnicima su se obratili prof. dr Nebojša Vučinić, raniji sudija Evropskog suda za ljudska prava i Valentina Pavličić, zastupnica Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Prof. dr Nebojša Vučinić je ocijenio da je Analiza veoma dobar, značajan, praktičan, sistematičan i sveobuhvatan dokument koji predstavlja analizu bilansa Crne Gore pred Sudom u Strazburu. Naglasio je da je Analiza dokument za sve, ne samo za sudije, već i za građane jer su svi dužni da poštuju Konvenciju što je utemeljeno u članu 9 Ustava Crne Gore, jer presude Suda i međunarodni standardi nijesu obavezni samo za sudove i sudije, već i za sva fizička i pravna lica u Crnoj Gori. Analiza je preduslov za dublje analize koja bi podrazumijevale poređenje naše sudske prakse sa jurisprudencijom Suda i sa drugim državama. Ukazuje ne samo na individualno kršenje ljudskih prava, već i na sistemska pitanja i probleme sudske prakse, ali i odnose sudske i drugih grana vlasti. Veliki je edukativno-praktični, odnosno preventivni značaj ove Analize, kako bi se spriječila ista ili slična kršenja ljudskih prava u budućnosti. Analiza ukazuje na određene sistemske probleme u pravosudnom sistemu Crne Gore. U vezi sa članom 3 Konvencije koji se odnosi na zabranu torture, prof. Vučinić smatra da iz prethodnih presuda nijesmo izvukli nauk, jer bi neefikasnost istrage mogla da uputi na sistemski problem. Član 3 Konvencije je apsolutno obavezna norma od koje nema odsupanja, jer pokazuje stepen civilizovanosti i nivo "civilizacijskog razvoja pravnog sistema i društva". Član 10 Konvencije je uvijek aktuelan u svim državama Savjeta Evrope, a postojeće presude daju uputstva kako da se ponašaju sudovi i novinari kad je riječ o slobodi izražavanja. Zaključio je da i Sud u Strazburu može da pogriješi, ali kad je riječ o nezavisnosti i nepristrasnosti on je korak ispred svih drugih. Naglasio je da su presude Evropskog suda protiv Crne Gore u interesu pravosuđa i vladavine prava u Crnoj Gori.

Zastupnica Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava Valentina Pavličić je naglasila da je Crna Gora u vrhu u pogledu izvršenja presuda Evropskog suda za ljudska prava, jer je od 36 presuda donesenih do kraja 2017. godine izvršeno 35. Istakla je da je Analiza pripremljena u okviru realizacije obaveze Vlade Crne Gore utvrđene Akcionim planom za Poglavlje 23. Do 23. novembra 2018. godine ukupno je doneseno 50 presuda u odnosu na Crnu Goru, od čega tri u kojima nije utvrđena nijedna povreda ljudskog prava i 47 koje su morale da se izvrše. Od tih 47, njih šest iz ove godine još nije zatvoreno, od čega se tri odnose na dužinu postupka i nema posebnih mjera koje država mora da preduzme, dok će tri predmeta zahtijevati dosta rada.

Na drugoj panel diskusiji govorili su autori Analize Miraš Radović, sudija Vrhovnog suda Crne Gore koji je predstavio uticaj presuda Evropskog suda za ljudska prava na nacionalnu sudsku praksu u krivičnoj materiji i Dušanka Radović, sudija Vrhovnog suda Crne Gore koja je informisala o uticaju presuda Evropskog suda za ljudska prava na nacionalnu sudsku praksu u građanskoj materiji.

Konferencija je završena usvajanjem Zaključaka i Preporuka.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković